

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrata:

5 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " " 2 "
15 " " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
sena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema upravništvo
administracije in ekspedicija na
Starem trgu št. 16

SLOVENEČ

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom poštian
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
št. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Česka in naša opozicija. *)

I.

V novejšem času se govori zopet bolj pogosto o česki opoziciji. Teža česke opozicije postaja ustavovercem vedno bolj sitna, zato se izjavljajo listi in posamezni možje za to, naj bi Čehi v državni zbor stopili. — O slovenski opoziciji pa nikjer ni govora, tudi o poljski ne; Rusinov že celó nihče ne omenja. Saj se pri nas vendar vedno naglašja korist aktivne politike; kje pa je tist vpliv, ki smo ga z njo pridobili, kje so druge pridobitve? Dovolite, gospod vrednik, da nekaj na vsa usta povém, ker k temu je treba nekoliko moralnega poguma, ker je ravno pri nas vse za aktiviteto, — da namreč povém, da sem za pasivno politiko, in da bi želel tudi, naj si jo osvojijo naši poslanci. Slovenski poslanci, dovolite, — nemajo pravega skupnega programa, ali bolje rečeno, nemajo jasnega cilja pred seboj, kam bi naj jadrili. Oni so faktično aktivni, ker državni zbor obiskujejo — vendar niso s celim srcem aktivni, celo zborovanje na Dunaji jim nič kaj ni povšeči, in jim tudi ne more biti. Recimo naravnost, oni so oportunistni politiki, zdi se jim, da ne kaže drugače, nego iti v zbor, in tako tudi hodijo tje.

Opominjam na to, kako je svoje dni „Slov. Narod“ Luka Světa in sploh kranjske poslance napadal zaradi njihove aktivne politike in oportunitete; — se vé da, tačas je bil

*) Ta spis smo prejeli od rodoljuba, ter ga natisnemo iz objektivitete, ne da bi popolnem odobraval, kar piše o domačih slovenskih razmerah. Vredn.

„Narod“ še v bolj energičnih rokah, in je veliko hvale vedel g. dr. Zarniku, ki ni hotel iti na Dunaj; — a kakor že doslednost ni „Narodova“ močna stran, takó je zašel tudi v tem prašanji na čisto nasprotno pot, in zagovarja sedaj pri vsaki priložnosti aktivno politiko. Jaz mu tega nikakor v greh ne štejem, kajti svoje mnenje predručati še nikakor ni neznačajnost — in gotovo mora imeti tudi za svojo sedanje stališče svoje prepričevalne uzroke; konstatirati pa hočem in moram, da „Narod“ in sploh noben slovenski list do sedaj naše aktivne politike še do dobrega motiviral ni. Ako jaz našo aktivno politiko obsodim, in tudi dokažem, da je slaba, potem vsaj se nadejam, da se bo kdo potrudil, dokazati do brote in koristi aktivne politike.

Koj iz prva moram omeniti, da pod pasivno politiko razumem samo izstop iz državnega zbora, nikakor pa ne onega iz deželnih zborov. V deželnih zborih se ne dela toliko politika, nego se obravnavajo domače, deželne zadeve; deželni zbori, kakoršni so sedaj po volilni reformi, nam v političnem oziru niti mnogo koristiti, niti mnogo škodovati ne morejo. Tudi Čehi bi šli v deželni zbor, samó da bi večino zadobili v njem.

Sedaj pa do državnega zbora. Naši poslanci so šli tje, in še hodijo; obljubili so nam, da nam bodo kaj prinesli od tam; mislili so menda da nekaj malega nam bodo že dali hudi liberalci, ker nismo tako trdovratni, kakor Čehi, in lepo ubogamo, ter se damo v državnem zboru majorizirati. Kaj so nam tedaj prinesli naši poslanci? Odgovor je kratak: nič! Ne besede in obljube, ampak de-

janja naj govore, facta loquuntur; in ta dejanja kažejo, da aktivna politika nič ne nese. Le poglejmo: Rusini se najbolj uklanjajo pred ustavoverci, oni so celo v njihov tabor stopili, in kaj imajo za to? Ali se je njihov politični vpliv pomnožil, ali jih branijo ustavoverci pred Poljaki, kakor so se Rusini nadejali? Nikakakor ne: ustavoverci jih zaničujejo; šole v Galiciji so poljske; komaj da so Rusinom dali preparandijo! Pri zadnjih volitvah so jih takó čisto zapustili, da so Rusini mnogo sedežev zgubili, z eno besedo, nihče ne misli na to, da bi se jim kaj dovolilo, saj se lahko reče, da so popolnem zadovoljni, drugače ne bi mirno med ustavoverci sedeli in njih predlogov podpirali!

O sebi vemo, da nismo tudi nič dosegli, prav nič. Edino, česar se je bilo nadejati, da nam bodo v materjalnem oziru kako koncesijo naredili, še edino to upanje je splavalo po vodi; nismo dobili ne dolenske železnice, ne ljubljanskega vseučilišča, ne znižanja davkov, — z eno besedo: nič nismo dosegli. Zgubili pa smo pri aktivni politiki ves sloves, kar smo ga še uživali pred volilno reformo, — od nas nihče več ne govori, ker se mu ne zdimo govora vredni. Naj mi pa kdo potem dokaže, da nemam prav, naj mi našteje blagovoljno, za koliko smo na bolj, ker naši poslanci na Dunaj hodijo!

Rekel pa bo morda kdo: „Saj Čehi so pa še menj pridobili s svojo pasivno politiko!“ Kdor kaj takega trdi, temu naravnost in brez pomislika rečem, da nič ne razume o politiki da je slep. Čehi so se umaknili v trdnjavo svojega državnega prava. Rekli so ustavoverci,

Jakob Schell pl. Schellenburg in njegove vstanove.

(Konec.)

4. Vstanova za odgojo 24 dečkov iz varaždinskega in karlovskega generalata. V ta namen v državnih obligacijah naložena matica, ktero oskrbuje vojno ministerstvo, znaša 48.000 gld. st. den. Sprva so bili omenjeni dečki sprejeti v Chaosijev zavod na Dunaji; ker so bili pa stroški za nje vsako leto večji, zmanjšalo se je njihovo število že l. 1755 od 24 na 18, leta 1809 in 1810 pa na 8, in pozneje celo na 4, ki so se odgojevali v inženirski akademiji na Dunaji. Ker so pa dohodki te vstanove znašali komaj 326 gld. 24 kr. star. den., stroškov za enega gojenca pa je bilo 400 gld., je od l. 1832 naprej omenjeno vstanovo vžival en sam deček, za katerega so morali starši inženirski akademiji doplačati kar je primanjkovalo do 400 gld. Po srečnim izžrebanji se utegnejo dohodki za petkrat toliko pomnožiti, ter bi potem zadostovali za 4 gojence.

5. Vstanova za podporo 12 revnih vdov častnikov kranjskih, za katero je bilo

v državnih pismih naloženih 24.000 gld. Vsled znižanja obresti vživalo je od l. 1811 naprej to vstanovo le 6 vdov, ki so dobivale po 32 gld. star. den. na leto, od l. 1831 naprej pa celo ena sama. Ker se je med tem časom obresti nabralo 3133 gld., dovolili so cesar vsled prošnje kranjskih stanov, da so se za te denarje kupile državne obligacije, ter zaukazali, da se ima toliko vstanov po 100 gld. st. den. napraviti, za kolikor zadostujejo obresti naloženega denarja, ostanek pa da naj se toliko časa naklada, da bodo naposled obresti zadostovale za 12 vstanov po 100 gld. st. denarja, kakor jih je določil blagi vstanovnik. Stanovi z generalno komando imajo pravico za vsako izpraznjeno vstanovo, katerih so bile l. 1843 že 3, nasvetovati tri prošilke, iz katerih cesar po nasvetu vojnega ministerstva eno izberó.

6. Dvanajst dijaških štipendij, ki so bile od Schellenburga samega vstanovljene že l. 1713. Za te vstanove odločeni denar 18000 gld. je bil naložen pri deželnih stanovih in je dajal 1080 gld. letnih obresti. Te vstanove je vživalo 12 gojencev, 2 duhovnika in 10 drugih dijakov v jezuitskem vstavu. Za

hrano in stanovanje vsacega gojenca se je računilo na l. 70 gld., za obleko 5 gld., za svečavo v cerkvi pri sv. maši, k kateri so morali gojenci hoditi in za vstanovnika moliti, 10 gld., za hlapca 40 gld., postrežnici 30 gld. Ostalih 100 gld. se je obrnilo za izvanredne potrebe, bolezen gojencev itd. Pravico oddajati te vstanove je Schellenburg pridržal sam sebi, po smrti pa tistemu, katerega bode v oporoki svoji imenoval. Tudi je določil, da imajo prvo pravico do teh vstanov sorodniki njegovi in njegove žene, in če takih ni, otroci poštenih staršev iz cesarstva avstrijskega, in zlasti iz dežele tirolske.

Ker naložena istina ni zadostovala, dal je Schellenburg v ta namen še 3000 gld. ter določil, da naj se 6% obresti tega kapitala, t. j. 180 gld. na leto, nakladajo in le v posebnih potrebščinah obrnejo za gojence. V svoji oporoki je dodal še drugih 5000 gld. z določbo, da se imajo letne obresti od 2000 gld. izročevati duhovnikom, ki naj pa za to vsaki teden v nunski cerkvi zanj in njegovo ženo ter obojih sorodovince opravljata vsaki po dve sv. maši, tedaj oba skupaj 4 maše na teden. Pravico oddajati te vstanove je Schellenburg

da jih bodo izstradali, da jih bodo čisto ignorirali. Pa zdaj se že vidi, da to ne gre. Češki narod je zadosti velik, da sam ob sebi lahko živi, on se je izoliral na svojo lastno duševno in materialno moč, in mi vidimo, da se pri tem dobro počuti. Čehi so začeli ustanovljati na svoje lastne stroške in iz svoje lastne duševne moči česke gimnazije, in ko je vlada to videla, dovolila jim je par državnih srednjih šol s českim učnim jezikom. Na vsučilišču v Pragi je jezikova ravnopravnost kolikor toliko vpeljana. Iz českih tal izraslo je na stotine v narodnem duhu pisanih knjig in časopisov, ki vsi dobro prosperirajo. To kaže dovolj jasno, da Čehov v duševnem oziru izstradati ni mogoče. Njihova pasivna politika pomenja le zanašanje na lastno moč in obdelovanje lastnih tal brez ozira na drugo državo. Ne pasivitete lenobe, apatije, rezignacije, ampak tako pasivnato hvalim, ki zida na svoje lastne moči. Najboljši dokaz za moje mnenje so Moravci. Narodna stvar na Moravskem stoji mnogo slabše, nego na Českem, dasi je na Moravskem $\frac{3}{4}$ Čehov proti $\frac{1}{4}$ Nemcev, na Českem pa $\frac{2}{3}$ Čehov proti $\frac{1}{3}$ Nemcev. In vendar hodijo moravski poslanci v državni zbor! Razložek pa je ta: aktivna politika Moravcev (kakor tudi nas Slovencev) obstoji v tem, da oni le od sedaj vladajoče stranke vse pričakujejo in od njene pravičnosti, ki jim pa daje le kamenje namesto kruha; Čehi v kraljevini pa v svoji pasivnosti tiste tolažbe niso imeli, za to so se morali zanašati na lastno moč, oni so se izolirali (osamili) na same sebe, tako so bili primorani, več delati, več se truditi. In to jih je okrepilo; dosegli so precej, po svojih močeh dosti, navadli so se po lastnih nogah hoditi, zato so že sedaj krepkejši nego moravski bratje, krepkejši nego vsa druga opozicija.

Josip Juraj Strosmajer.

(Konec)

Težje bi bilo cerkveno semenišče za dečke postaviti v Djakovu, kjer ni gimnazije. Tu mislilo se je na to, da se za Bosensko in Sremsko škofijo povzdigne enak vstav v Oseku, kjer gimnazija obstoji; ako bi vendar posrečilo se bogoslovijo napraviti v središču v Zagrebu, tedaj bi se tako semenišče za male dečke povz-

digniti moralo se vé da v Djakovu, in takrat bi prva skrb škofu in duhovščini biti imela, da si do časa pridobijo dovoljno število izprašanih in sposobnih učiteljev. Mi tu imamo v ta namen zadušbino nekako okoli sto in petdeset tisuč forintov. Kaj pa, da to še ne zadostuje; ali kjer se dela o vstavu tako potrebnem, kateri ima obstojati vedno in segati globoko v bodočnost cerkveno, tu se je nadjati. da viri tej pobožni zadušbini nikdar ne bodo usahnili niti pri škofu niti pri duhovščini niti pri ljudstvu. Žalibože, da je ta zadušbina skupaj z akademijo našo pretrpela pri zavodu Spljetskem „Associazione dalmatica“ znamenito zgubo od dvajset tisuč forintov z obrestmi od deset in več let vred. Čudno je, da se spletke ali zamotani pravdi Spljetski nikakor na kraj priti ne more. Meni se zdi, da je centralna vlada za Giskre, hoteč se posluževati Bajamontija kot slepega orodja za političke namene, po nepravdnem načinu oškodovala akcionere tega društva. Država je namreč, kedar so vložniki pod gotovimi pogoji svoj denar v društvene namene že oddali, znamenito vsoto posodila Bajamontiju pod pogoji, kateri so kaj pa da zagotovili državi i glavnico i obresti, toda na škodo akcij in novcev v njih vloženi tako, da se brž ko ne od akcionarske vsote nič otelo ne bode. Ako je tamoja slutnja resnična, tedaj morem reči, da država ne dela prav, upirajoč se likvidaciji. Država je resnitiško društvo, v katerem postava in vedno samo postava veljati ima, toda tudi državi temelj in duša je pravica večna, katero gre izvrševati na zemlji, kakor se izvršuje v nebesih. Ako se kakoršni koli na boben prišli ljudje postave in postavnega svojega položaja poslužujejo na to, da delajo očitno krivico, da tuje blago razsipajo v sebične svoje namene; ako skupščine svoje tako vladajo, da se glas prave resnice in pravice čuti ne more; tedaj ne sme država, jaz vsaj tako mislim, pod predtvezo ktere koli legalnosti, trpeti, da se krivica dela, in da se zapravlja tuje premoženje, vzlasti kedar je odloženo svetim namenom. Jaz sem prepričan, da bi v tem slučaju država imela se ozirati ne na postavni položaj, na kterege se sklicujejo propalice in šegavci (krahovci in prekanjenci), ampak na glas očitne resnice in pravice, kateri zahteva, da vlada s svojimi lastnimi organi na tanko reč preišče

in likvidacijo dopusti. Drugače mogla bi sramota onih šegavcev škodovati dobremu imenu države same.

Kar sem doslej povedal o semeniščih za dečke, to rečeno je o samem načelu; bolj tanke stvari ne spadajo sim. Vredno bi bilo, da se ta reč resnobno razpravlja, in da vsak, kdor se čuti poklicanega, svojo o tem pove. Svoje škofijsko duhovstvo prosim, da to popolnoma svobodno stori v našem „Glasniku“ (škofijskem listu Djakovskem.)

Rekel sem prej, da se čem še enkrat povrniti na našo vojaško postavo. Ako se ta postava tako strogo tolmačila in rabila bode, kakor se tolmači in rabi od nekega časa, tedaj bi mogla prav res pogubna postati duhovskemu stanu, in morda tudi naméri naši o semeniščih za dečke. Postava ta gledé na duhovski stan oprostuje od vojaške dolžnosti kandidate bogoslovja. Do najnovejšega časa imenoval se je kandidat bogoslovja vsak mladeneč, kateri je s pristopom v semenišče izjavil resnobno voljo in namero, da hoče postati svečenik ali duhoven. To je naravno tolmačenje izreke: „kandidat bogoslovja“. Sedaj se ta izraz tolmači ostreje tako, da so od vojaške dolžnosti izvzeti samo bogoslovi, da si je očitna razlika med kandidati t. j. pripravniki za bogoslovijo in za duhovski posel in med pravimi bogoslovi. Sedaj se mladenči filozofi, ako pred gotovo dobo ne vstopijo v theologijo, zastonj učé theologije, zastonj se posvečujejo (ordinirajo), oni morajo biti vojaci! Čujem, da sta dva svečenika Čanadske škotije po tem načinu dospela do tega, da sta sedaj prosta vojaka, in da se proti njima kot takima s posebno neobzirnostjo postopa. Tako se vsaj tukaj pripoveduje. Jaz mislim, da je tako stanje škodljivo in pogubno ne samo za cerkev nego tudi za državo. Jaz mislim, da bi episkopat moral pridobiti od Njehovega Velikanstva milostivo odloko, po kateri bi se ostalo pri starem, blažjem tolmačenju izreke „kandidat bogoslovja“. Drugače težko bode osnovati semenišča za dečke, kajti kdo hoče rediti dečka več let za to, da se, kedar doseže vojaška leta, duhovskemu poklicu za vselej odmakne. Sicer bi se pri snovanju semenišč za dečke vstanoviti moralo načelo, da se noben otrok vanj na sprejame, ako ni v dobi taki, da bode še pred vojaškimi leti stopil v

v svoji oporoki izročil deželnim stanovom, ter jih ob enem naprosil paziti na to, da se bode ravnalo po njegovi volji, in vstanove, če bi bilo treba, jezuitom vzeti in prenesti jih drugam, vendar pa tako, da število gojencev in določbe vstanovnega pisma tudi potem še ostaneje nespremenjene. Ker so stanovi vsled tega hoteli vedeti, kako je s hrano, obleko itd. Schellenburgovih gojencev v jezuitskem vstavu, je temu oporekal samostanski rektor Jožef Spindler in njegov naslednik Maks. Galler, češ, da to z vstanovnikom sprva ni bilo dogovorjeno in je vstanovo izročil deželnim stanovom, naj ž njo naredo, kar hočejo. Stanovi so v to privolili in se obrnili do stolnega kapitela, ker je bila škofija ravno izpraznjena, bi li ne hoteli vstanove sprejeti za škofijsko semenišče? To semenišče je bilo sicer v sedanjem bogoslovskem poslopji, pa je bilo bolj podobno sedanjim Alojznici, kakor bogoslovju, ker so si smeli gojenci po dovršeni gimnaziji povoljno izbrati svoj stan. Stroški tega semenišča so se poravnali 1. s Preširnovo, 2. Schiffrerjevo, 3. Talničarjevo in 4. Schellenburgovo vstanovo, katerih prvi je imel pravico oddajati ljubljanski škof, tretjo stolni kapitel, četrto pa deželni stanovi.

Stolni kapitel je sprejel ponudbo deželnih stanov, ne da bi se bila pa sklenila pismena pogodba. Toda obe stranki ste se pritoževale, kapitel in škofijstvo, da so dohodki vstanov prepičili, odkar so se bile obresti od 6% znižale na 4%, stanovi pa zaradi obleke, hrane in števila gojencev. Meseca februarja l. 1781 se je škofijstvo res odpovedalo teh vstanov in l. maja 1781 se je po dogovoru med škofijstvom in stanovi s posebnim pismom določilo, da se te vstanove spremené v dijaške vstanove po 80 ali prav za prav 79 gld. na leto, in sicer dve za dva bogoslovca, 10 pa za dijake, katerim so se določile posebne dolžnosti do ranjkega vstanovnika. Za sveče se je cerkvi sv. Jakoba določilo 10 gld. na leto in tudi vstanova za sv. maše v nunski cerkvi se je posebej zagotovila. L. 1805 se je bogoslovskemu semenišču vsled določbe cesarja Franca I. izročil za dva bogoslovca odločeni del vstanove. Pri oddaji teh vstanov se je gledalo tudi na želje sorodnikov ustanovnikovih, ki so bili l. 1804 imenovali dva zaupna moža, da sta pri oddejanji Schellenburgovih vstanov v njihovem imenu določevala. Med francosko vlado se je bila ta vstanova zatrla, ko je pa Kranjska zopet prišla pod

Avstrijo, so se l. 1816 štipendije Schellenburgove z drugimi vred na novo vstanovile, kolikor je bilo mogoče v smislu in po željah vstanovnikovih. Od l. 1824 naprej zadobili so bili tudi stanovi vsled ukaza cesarjevega pravico oddajati te štipendije. Letne obresti so tedaj znašale 480 gld. str. den. in 22 gld. 30 kr. dunajske veljave, pozneje pa so bile nekatere obligacije izžrebane, tako da je matica l. 1843 znašala že 28.209 gld. 20 kr. s 623 gld. st. den. letnih obresti, ki so se razdelile med 10 štipendij po 51 gld. 55 kr. st. den. na leto.

To je življenje in delovanje toliko dobrotnega moža. Pač se morajo tedaj sramotno skriti pred njim dandanašnji dobrotniki liberalne vrste, kateri dajejo le, da se jim sveti ime in da povečujejo same sebe. Seveda ne trdim, da so vsi taki, a mnogo jih je, ktere le mika kakov križec ali drugo poslavljenje. Zbirajo si zaklade, pa ne takih, katerih tat ne odnese in molj ne sne in ki ostanejo v večno življenje, ampak zaklade, kateri z njihovim življenjem vred minejo.

bogoslovijo. Tudi pri postavah velja ono: ne quid nimis, drugače se dostikrat počenjajo velike škode in nezgode.“ —

Tako se glasi jako znamenito pisanje, ki ga je priobčil vladika Djakovski Josip Juraj Strosmajer z ozirom na posvetovanje o pomanjkanju klera ali mlade duhovščine (gl. Slovenec št. 37), kako bi se proti temu dalo pomagati in kako naj se v obče odgojuje duhovna mladež, da tim bolje odgovarja svojemu zvanju ali poslu. Pripoveduje se, da je o poslednjem shodu škofovskem na Dunaju kardinal Miroslav nadškof Praški s škofi vred ravno to nadlogo potožil na najvišjem mestu; ali — reklo se mu je: Skrbite, da volijo se poslanci konservativni, in poravnala se bode tudi ta stvar. Tako sem slišal posrednje vsaj od dveh škofov cislajtskih pripovedovati o tej zadevi. — Znamenito je priobčeno pisanje gledé vseučilišča, gledé bogoslovnega lista znanstvenega; kajti — tudi v Sloveniji ali po slovenskih škofijah se bodo težko vzdrževala posamesna učilišča bogoslovna, in središče slovensko — ali se ne imenuje tako Ljubljana? — kakor v krasnem spisku o cerkveni zgovornosti (gl. Slov. št. 109. 110.) želi vladika Djakovski hrvaškemu „Propovjedniku“, da vse brate v Sloveniji in v Dalmaciji in v Bosni privleče v svoje kolo; tako zahteva tudi o vseučilišču v Zagrebu, da od njega ne ostanejo izključeni mladenči iz Slovenije in Dalmacije. Nalog bode torej poslancem slovenskim in hrvaškim izposlovati pri najviši vladi, da veljavni postanejo izpiti njegovi tudi pri nas. Sploh v živo segajo besede in resnice, ki jih v omenjenem pisanju daje vladika Josip Juraj na pr. o duhovnih in duhovnem življenju, o mladenških semeniščih, o učilnah, in jetnišnicah, o razmeri med duhovščino in ljudstvom, vlado in narodom, državo in cerkvo itd., in razvidno je tudi iz tega, da se ne zove sastonj dika jugoslovanska. Istinič.

Z bojišča.

Iz Bukarešta se poroča, da je prišel turški parlamentér (pogovornik) iz Plevne v ruski tabor, o katerem sodijo, da ga je poslal Osman paša zastran kapitulacije. Kaj bolj natančnega in zanesljivega pa se o tem ne vé. Mehmed Ali je došel v Orhanije, kjer je bil že prej Šakir paša zasel okolico pri Pravci. Pravijo, da ima pod svojim poveljništvom 40 batalijonov, kateri bodo po mnenju Turkov zadostovali, da odpro pot proti Plevni. Okoli Bogota bile so te dni majne praske med prednimi stražami; Turki so hoteli 21. t. m. trikrat čez reko Solenik, pa so bili vse trikrat od kozakov zapodeni nazaj. 23. t. m. so Rusi Turkom vzeli Pravec in drugi dan tudi mesto Etropolj. Turki so pobegnili v velikem neredu.

V Karsu so Rusi po vradnem poročilu razun bolnih in ranjenih, ki so jih našli v bolnišnicah, vjeli 17.000 mož, med kojimi je 5 paš in 800 častnikov. Rusi so zgubili 1 generala, 30 stabnih in višjih častnikov in 460 vojakov, ranjenih in poškodovanih pa je bilo 43 častnikov in 1790 vojakov.

Črnogorci še vedno oblegajo barski grad; katoliške vasi ob potu proti Baru so se Črnogorcem vdale, Mohamedanci pa so iz zakotja na Črnogorce streljali, ki so jih 30 vjeli in v Cetinju zaprli. Kakor poroča „Pol Corr.“, zaseli so Črnogorci te dni tudi Murici na Bojani na jugozahodu od Skaderskega jezera, ter vsled tega prisilili Turke popustiti svoje trdnjave pri Anamaliti in umakniti se v Skader, kamor so Črnogorci vdarili za njimi. Med

potjo so katoliški Albanci streljali na Turke in pričel se je med njimi boj, o katerem pa se nič natančnega ne ve. Na severu prav na meji avstrijski se je Črnogorcem brez boja vdala trdnjavnica Kajin, Nehaj pa na severu od Spuža nameravajo Črnogorci prijeti.

Po turških mestih se snuje narodna straža, ki bode skrbela za javni red, dokler bode trajala vojska.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

[V Ljubljani, 26. novembra.

V državnem zboru je poslanec Fischer učnega ministra interpeliral o ministerskem ukazu, ki šolskim nadzornikom daje pravico nadzorovati tudi način podučevanja v krščanskem nauku, ter o napakah poročati škofijstvu in ministerstvu. Ker ta ukaz nasprotuje naravnim pravicam cerkvenim in postavnim določbam o nadzorovanju krščanskega nauka, vprašajo poslanci: Je li res dal minister tak ukaz, in kako ga bode zamogel opravičiti?

Na Hrvatskem vlada velika razburjenost, ker je ogerski zbor sprejel krajiško železnico po načrtu vladinem ne zmenivši se za želje Hrvatov. Neki poslanci so zaradi tega iztopili iz liberalnega kluba, „Obzor“ pa priporoča, da naj bi to storili vsi, da se ne bo videlo, kakor da bi bili poslanci med seboj needini. To je sicer vse prav, koristilo pa ne bo nič; Hrvatje bi bili morali že iz početka proti Madjarom odločnejši ravnati, da bi jim ne bil zrastel greben, in ne za ljubo jemati drobtin, ki so padale s prepolne mize teh oholih gospodov. Odločnejši ravnanje bi ne bilo koristilo samo Hrvatom, ampak tudi takrajlitavskim deželam, katerim nadvlada madjarska nič manj ne preseda kakor Hrvatom.

V ogerski zbornici je Helfy vlado zopet interpeliral o zadevah na izhodu. Rad bi videl, da bi se Avstrija vtaknila v boj, ali da bi vsaj posredovala, seveda za Turčijo. Če pa zato še ni prilike, naj ministerski predsednik vsaj pove, kakošno je stališče našega vnanjega ministerstva glede najnovejših dogodkov na vzhodu? Vidi se, da zmage Rusov jako srbe Madjare, ker se boje, da bi potem tudi zanje ne prišel plačilni dan.

Vnanje države.

Ruska je bila začetkom vojske obljubila varovati angleške interese. „Sovremennija Izvestija“ pa stavljajo sedaj vprašanje, če li ni prišel že čas izjaviti, da je Angleška s svojim vedenjem odvezala Rusko od te obljube? „Ruska — piše omenjeni časnik — je obljubila ne segati v angleške interese, no se ve da — pod pogojem angleške nevtralitete. Angleški kabinet je sam deval ta dva pogoja v vzajemno zvezo. Se pa li Angleška drži nevtralitete? Kdo daje sredstva Turčiji? Na čegar ladijah se jej dovažuje orožje? Čegavi oficirji postajajo zraven turških naši vjetniki? Vzrokov se je nabralo prav dosti in Ruska zamore slovesno izjaviti, da se šteje ona za razvezano od vseh obljub glede Angleške, — izjaviti ne samo s polnim pravom, ampak tudi s polno nadejo, da bo to pravo pripoznal celi omikani svet ne izvzemši Ameriko“.

Francosko ministerstvo se je sostavilo 23. t. m.; predsednik mu je general Rochebounet. 24. t. m. se je predstavilo seuatu in narodni skupščini, ki mu je precej pokazala zobé sprejemši predlog poslanca Ferry-a, ki se glasi: Glede na to, da ministerstvo od 23. nov. v svoji sestavi in osnovi nasprotuje pra-

vicam naroda in narodne skupščine ter bode še poostrilo krizo, ki od 16. maja sim tlači opravke, narodna skupščina naznanja, da nobene zveze z njim ne more imeti in prestopi na dnevni red. — Od senata je bil Grandperret izvoljen za starašino, ki se ne more odstaviti.

Izvirni dopisi.

Iz Novega mesta, 24. novembra. V nedeljo večer 18. t. m. so napravili dijaki pod vodstvom vodje g. Fischer-ja in P. Hugolina Sattnerja glasbeno in deklamalno veselico kot večernico godu cesarice. — Program za petje je bil ta-le: 1.) Beethoven, Sonate op. 26. a. c. dvoročno na glasovirji. 2.) Weber, Jägerchor aus Freischütz, z glasovirjem. 3.) Weber, Cavatina sopran solo, z glasovirjem. 4.) Sattner, opomin k petju, pevski marš za mešani kor. 5.) Bivali. staročeska. 6.) Laininger „das Ettaler Bräustüberl“, mešani kor. 7.) Mozart, Sonate Nr. 2. — Med petjem so se vvrstovale deklamacije. (8 slovenskih, 9 nemških, večih in manjših). Deklamovali so dijaki od 8. do 2. razreda; k slepu pa so prvošolci predstavljali otroško igro „Schneewittchen“. Pevske in godbine produkcije so se izvrševale izvrstno. Tudi deklamacije so bile sprejete z občno pohvalo in priznanjem (samo preveč jih je bilo). Naj bolj so dopadle: Vilherjev „Trara, trara, trara“; „Pesem starega Kranjca“; Koseskijev „Raj zgubljen“; in pa „Gorenec — Dolenec“ (dialog — vinski kupec Gorenec in vinček Dolenec se razgovarjata vsak v svojej govorici; na zadnje zapoje kor Potočnikovo: „Pridi gorenc z mrzle planine“.)

Na vse zadnje stopi g. vodja na oder, ter se zahvaljuje občinstvu, ki se ga še nikdar ni bilo toliko sošlo, za blagodušno priznanje, in za blagodarno pripomoč podpornemu društvu; naznani dalje, da bode na god cesarice oblekel 18 dijakov. Dohdek tega večera je znašal 68 for. 80 kr.

Iz Ambrusa, 13. novembra. Gorjé človeku, ki oderuhu pride v roke, katerih se nikjer ne manjka. Tudi pri nas imamo takega moža, čigar ime za zdaj zamolčimo, ki je v neki veliki sili posodil svojemu sosedu znesek od 10 gld., pa je zahteval od tega zneska od dveh let 10 gld. 50 kr. obresti! Kam bo to prišlo, ako bodo vsi voherniki tako delali in reveže ali siromake drli? Ali si upa tak človek, kateri brez noža ljudi dere, enkrat umreti in račun Vsegavedijočemu Bogu od svojega življenja dati? Vsaki si lahko misli, da ne! Kako bodo taki ljudje izrejevali svoje otroke in sploh vse sebi izročene ter jih za poštenje prav učili in na pravo pot pripravljali, ker so sami slabji kakor vsak drugi? Star pregovor pravi, da na trnji ni še nikoli jabelko izrastlo.

Iz Prage se piše „Hlasu“ o shodu katoliško-političnega društva za kraljevino Česko, 13. t. m.: Katoliško politično društvo za kraljevino Česko je imelo v nedeljo 11. t. m. redni shod, katerega so se vdeležili številni udje in gosti in izmej plemstva grof Leo Thun. Predsednik grof Karol Schönborn je omenil radostno vest, da je poslal sv. Oče pod naslovom kneza Jurija Lobkovica katoliškim društvom v Českej pismo, v katerem se zahvaljuje za znamenito adresso, ki se mu je iz Česke poslala s pol milijona podpisov za letošnji jubilej. Na to je prečital knez Jurij Lobkovic česki in nemški ta pripis, katerega so zbrani stoji poslušali z mnogimi Slava-klici na slavnega starčka v Vatikanu. Potem je govoril župnik Edm. Lan-

gerotem pismu sv. Očeta. Omenil je zlasti dve točki nahajajoče se v listu sv. Očeta, prvo, da zametuje sv. Oče previdnost tistih katoličanov, ki se cerkvi sicer nočejo odreči, ali je tudi nočejo braniti nasproti vemožem, boječ se, da bi ne prišli v nemilost. To telesno previdnost zametuje sv. Oče, hvali pa krščansko previdnost, hvali jo pričeskih katoličanov, ki so se vdeležili katoliškega shoda na Dunaji in ki so poslali v Rim ono znamenito adreso, dokazujočo pred celim svetom njihovo vero in katoliško srčnost. Dočim razglašajo protikatoliška stranka celemu svetu svoja dejanja, tedaj se spodobi, da se ponašajo tudi katoličani pred celim svetom s svojimi dejanji in dočim se poslužujejo naši protivniki vseh pravic proti cerkvi, tedaj je potrebno, da se poslužujemo tudi mi vseh obstoječih in dejanskih pravic v korist cerkve, kakor je delal sv. Pavel sklicevaje se na svoje rimsko meščansko pravo. Pošiljajoč pismo našim društvom omenja v njem sv. Oče zlasti tri, namreč „katoliško politično društvo“, katero deluje v vnanjem, „bratovščino sv. rešnjega Telesa“, katera deluje v notranjem, in „krščansko akademijo“, ktera deluje v obojem smeru. S tem se nam priporoča tudi društveno katoliško življenje, za čegar razvoj moramo skrbeti.

Prof. J. Drozd je omenil v svojem presertovanju pisma sv. Očeta glavno katoliškega duha, katerega bude naša društva in katerega je pohvalil sv. Oče. Naredili smo v tem področju še le začetek, ali uspehov si nismo malo pridobili. Pred leti je začela pri nas le mala kopica navdušenih mož buditi katoliško zavest, ali danes je narastla ta kopica že v kopo in v celej deželi ni vasi, kjer bi ne vedli o nas. Iz Prage pričakujejo po celej deželi gesla tudi v verskih zadevah, zato je treba, da si vtisnemo v srce besede sv. Očeta in vzbujamo v narodu katoliškega duha.

Dominikanec Fr. Pohl je govoril o vzrokih naravne pokvarjenosti šolske mladine in je omenil kot glavne vire te žalostne prikazni 1.) razkristjanovanje rodovine in onesvečevanje zakramentalnega znaka sv. zakona 2.) zasramovanje naboženstva, nevero, obmejevanje naboženskih ur v šolah 3.) preoblaganje dijaštva v šoli s preobilnim učenjem, iz katerega izvira polovičar-ka vednost, katera je npravnost, v kvar. Govornik je rekel, da je jedino sredstvo, s katerim bi se omejilo pokvarevanje šolske mladine: primerna premena celega šolskega sistema.

Na zadnje je govoril dr. Miroslav grof Schönborn o tem: „Kakšno stališče morajo imeti katoličani pri izhodnem vprašanju.“ Želeli bi bili, da bi bili ta govor in vseobčni soglas, s katerim se je spremljal, slišali tudi oni, kateri so se lagali našemu ljudstvu, da katoličani ne simpatujejo z Jugoslovani, borečimi se proti Turku. Govornik je odločno in določno rekel, da morajo katoličani najsrčneje želeli, da bi se turško gospodstvo na izhodu končalo jedno in za zmerom. Vsaj prebivajo po izhodnih deželah, katere so svete za vsacega katoličana, večinoma kristjani, živeč že stoletja mučeniško življenje. Kakor pa gledamo z boleznim srcem, kako trpe v sedanji vojski ubogi kristjani, tako se moramo pa vendar radovati temu, da se vede vojska, ker le s tem jednim sredstvom se bo končalo trpljenje izhodnih kristjanov. Posebno moramo pa želeli mi česki katoličani krščanskim Jugoslovanom osvobojenja iz turškega robstva, vsaj zo krvaveli naši predniki v bojih proti njihovemu neprijatelju. Česko in ogersko kraljestvo je bilo graja turškim četam. Ti, ki so v sedanji vojski na turškej

strani, delajo to ali iz sovraštva do Slovanov ali pa iz dobičkarije.

Ker smo občani avstrijske države, zato obžalujemo, da se ona ni spominjala in se ne spominja svoje naloge na izhodu, kjer je toliko prebivalcev, po veri in jeziku sorodnih z veliko večino njenega prebivalstva. Ker pa osvobojenja kristjanov na izhodu ni prevzela Avstrija, kar obžalujemo, tedaj ne moremo drugači, kakor da želimo zmage tistemu, ki je prevzel to nalogo, in upamo, da se z božjo pomočjo ta naloga tudi dovrši.

Domače novice.

V Ljubljani 27. novembra.

(Konfisciran) je bil „Slov. Narod“ od nedelje zaradi nekega dopisa iz Maribora.

(Veliko vojakov) je minula tedna skoz Trst s posebnim Llojdovim parnikom odrinilo v Dalmacijo. Prišli so iz Tirol. Kaj pomenja to, vpraša „Edinost“?

(Valvazorjeve kronike) prišel je nedavno na svetlo 21. snopič, ali IV. knjige 4. zveščič, ki nadaljuje popis raznih naravnih znamenitosti, kakor studencev voda in zanimivega cirkniškega jezera, čigar podoba se tudi v tem snopiču nahaja.

(V sodnijsko preiskavo zoper g. Nabergoja) državni zbor po predlogu v ta namen izvoljenega odseka ni privolil, ker je reč jako malenkostna, opravila državnega zbora pa so ravno zdaj jako važna in nujna. Povod tožbi je dala neka poslanica v tržaškem „Cittadinu“ proti proseškemu učitelju Mastenu, ki se je v šoli surovo obnašal proti njegovemu sinu.

(Slovensko gledališče). Danes se bode prvič predstavljalo jako zanimiv igrokaz v 3 dejanjih „Prestop žene“ ter se bode ponavljala znana dobra burka „Gluh mora biti“.

(V razstavi fotografskih podob) v Mahrovi hiši je od 25. do 28. t. m. videti 9 podob iz Rima, 2 iz Neapelja, 5 iz starih Pompej, mesta Kapua, Mesina, Palermo in Katanea. Od 29. nov. do 1. dec. bodo videti podobe iz svete dežele, od 2. do 5. dec. najvažnejši deli Pariza, 6. do 8. dec. Pariz po zadnji vojski in po vladi komunardov, od 9. do 12. dec. Belgija in pomorje velško (Wales), od 13. do 15. dec. Nemčija in reka Ren, od 16. dec. raznotere reči. Od 20. do 31. dec. se bode vsled splošne želje še enkrat razpostavilo prvih 6 serij, in sicer 20. in 21. dec. podobe iz Amerike in Kalifornije, 22. in 23. dec. iz Rusije, Turčije in Grške, 24. in 25. dec. iz Španjske, Portugalske in Pirenejskih planin, 26. in 27. dec. iz Švice in Mont Blanc, 28. in 29. dec. iz Egipta in Nubije, 30. in 31. dec. iz Gorenje in srednje Italije. Razstava, ki je vredna, da si jo vsakdo ogleda, je odprta vsaki dan od 10. ure dopoldne do 8. ure zvečer. Vstopnina znaša 20 krajcarjev za osebo, ki se pa za šole, zavode in društva še posebno znižuje.

(Porotne sodnije) se v Ljubljani pričnó 3. decembra. Prva obravnava se bode vršila v pondeljek ob 9. uri dopoldne proti našemu odgovornemu vredniku gospodu Ferd. Pevcu, katerega državno pravdnštvo toži, da je z nekim konfisciranim člankom „po volitvah“ kalil javni mir in red ter šuntal zoper nasprotno stranko. Vsled pogostih konfiskacij si morajo slovenski časniki res že želeli, da bodo tudi porotniki enkrat izrekli sodbo, je li res vse kazni vredno, kar slavno državno pravdnštvo zapečati, ali ne.

(Č. g. Šimen Robič), poznan ne le doma, temuč tudi pri ptujih strokovnjakih zaradi svoje

eminentne zvedenosti v naravoslovji, je nunski dekliški šoli že lani daroval nekoliko prepariranih ptičev, letos vravnal in pomagal zbirko konhili in zdaj zopet priobčil lepo zbirko domačih rastlin (nad 350 specij). Zato trudopolno in dragoceno darilo naj se mu v „Slovenca“ izreče očitno zahvalo in pohvalo!

(Povožena) sta bila včeraj popoldne v špitalskih ulicah Ledenikova otroka s pesterno, ki ju je peljala na sprehod. Eden je bil neki prav hudo poškodovan. Silno potrebno bi bilo, da bi zlasti v špitalskih ulicah, ki je ozka pa najbolj obiskovana, vozniški vozili počasi.

(Ogenj) nam je včeraj ob 1/2 11. ure dopoldne naznanjal dvakratni strel z grada. Gorelo je v dimniku neke hiše v Krakovem.

Razne reči.

— Kompoljskim pogorelcem so dalje darovali: Moravska fara 2 zaboja obleke. Soteška 2 gld., Kresniška 5 gld. 70 kr., gosp. Žužek iz Amerike 20 gld. od tih 10 gld. za cerkev. Mengiška fara 33 gld., Dolska 9 gld. 99 kr., Slap v Vipavi 3 gld., Sv. Križa pri Svibnu 6 gld., Dovje 8 gld., Predvor 2 gld. 50 kr., Bloke 42 gld., Unec 10 gld., Planina 5 gld. Skupaj 147 gld 19 kr. Bog povrni dobrotnikom.

Dobropolje 20. novembra 1877.

Val. Sežun, fajmošter.

— Dober uzrok. Nekega bogatega pijanca so vedno oči bolele in izpraševal je mnogo zdravnikov, kako bi se ozdravil. Toda nikdo mu ni povedal pravega zdravila, kajti vsak se je bal, da bi ga ne razažalil. Konečno pa vendar pride pravi svetovalec. „Veste kaj, gospod, pijačo popustite, pa boste kmalu imeli zdravi oči“, reče zdravnik. (Mož pa se zavzame: „Kaj zaradi dveh pokvarjenih oken bi celo hišo v nevarnost spravil? ne boš?“ In pil je dalje.

— Po domu tožilo se je nekemu ubijalcu, ki je bil obsojen na dvanajst let težke ječe. „No, tukaj je človeku dolgega časa umreti“, govori sam seboj. „Da le dvanajst let odsedim, pa ne ostanem ni ene ure več v tej luknji.“ Možu je bilo dolgčas po domu.

Eksekutivne dražbe.

27. novembra: 3. Tomšič in 3. Novak iz Knežaka, 3. Fatur iz Zagorja, v Bistrici. 1. Zelko iz Narina, 3. Šantel iz Belakega, 1. Dolesec iz Postojne, 1. Doles iz Oreška, 1. Kaluža iz Noverk, 3. Lenarčič iz Nadajnega sela, vsi v Postojni. 2. Perne, 2. Zvajerjeve reči v Ljubljani.

28. novembra: 3. Absc iz Vrtač, 3. Simončič iz Boldreža, 3. Klemenčič iz Sela, vsi v Metliki. 3. Kos iz Stop v Kamniku. 3. Skoda iz Male Račne, 3. Hribar iz Sela, 3. Drobnič iz Goričice, 2. Uranič iz Podgrada, vsi v Ljubljani. 3. Cucek iz Stare Sušice, 3. Polh iz Gorenje Košane, oba v Postojni. Burja z Vrha na Brdu. 2. Bajc iz Gorič, 2. Posestvo občine Britof, oba v Senožečah.

Umrlj so:

Od 14. do 19. novembra: Stanko Novak, del. o. 7 ted., za božjastjo. Jožefina Medic, tandl. o. 8 m., za vodeno glavo. Eva Slatner, cigar 47 l., za jetiko. Miha Lukač, vrad. sluga 66 l., za mrtuom. Marjeta Pečnik, del. 41 l., za jetiko. Gregor Puntar, gostač, 68 l., za vtripl. pljuč. Neža Mek, gostinja, 60 l., za šenom. Matija Keržič, gostač, 60 l., za jetiko. Johana Waide, kondukt. h. 22 l., za jetiko. Franc baron Oreszy, podpolkovnik v pokoji in kamornik 58 let, vsled vtriplj. možganov. Marija Hutter, sirota 14 l., za mrazlico valed gnojenja.

Telegrafske denarne cene 26. novembra.

Papirna renta 63.45 — Srebrna renta 66.90 — Zlata renta 74.40. — 1860letno državno posojilo 112.50 Bankine akcije 815 — Kreditne akcije 205.30 — London 118.70 — Srebro 106.80. — Ces. kr. cekini 5.64. — 20 frankov 9.51.

Blaznikovi dediči v Ljubljani.